

Niko Košir

LETO 1996

5. januar: Dober teden dni sem imel opraviti z izborom novel iz DEKAMERONA za založbo Mihelač. Delo je zdaj opravljeno in s spremnim pismom pripravljeno za izročitev. Vse drugo o njem je za sedaj še neznanka. Še dobro, da imam kaj opraviti, saj so zunaj poti za stare ljudi skoraj neprehodne, pa še vlažen, zoprni zimski mraz je.

Zdaj se bom lotil nadaljnega prepisovanja na računalnik svojega DNEVNIKA iz leta 1990.

22. januar: Mraz, megla, prehladi, poledenele ceste in druge zimske dobrrote nam hromijo voljo, da bi počeli kaj pametnega. Zato se tudi delo pri pretipkavanju DNEVNIKA le počasi odseda. Kdaj pa kdaj pritisnem na kako napačno tipko, da se že napisano izbriše, pa smo tam. Zaenkrat odštevam dneve do svečnice, kakor da bo odtlej naprej vse lepo in prav.

27. januar: Toliko oblačnih in meglenih dni, kot jih je letos, za januar ne pomnim. Še dobro, da imam opraviti s pretipkavanjem DNEVNIKA. Veliko napisanega tudi izpuščam, kar bo delu le v korist.

V Delu osmrtnica za dr. Mileno Kocijančič, dermatologinjo. Dvakrat sem bil njen pacient in bi o njej lahko govoril samo dobro. Ne le kot o zdravnici, temveč tudi kot o človeku, ki je dolgo prav herojsko prenašala hudo bolezen. Ta jo je tudi pobrala, ko je bila stara nekaj čez osemindvajset let.

Danes sem natipkal na računalnik še zadnje strani svojega DNEVNIKA, zapiske iz leta 1994. Zdaj gre vse v predal, na jesen pa bom videl, kaj bom iz vseh teh marenj naredil.

29. februar: Prestopni dan. Zunaj še vedno sneg in mraz. Matija se letos ni nič kaj izkazal.

Včeraj proti večeru obisk iz Nove Gorice. Alen z družino. Zvedel sem nič kaj razveseljivo novico, da je brez dela. Ali je tudi to treba prišteti k zgodbi o uspehu?

19. marec: Še naprej ta prekleta zima. In sneg. Prejšnji torek ga je spet zapadlo okoli 40 cm, vendar ga je pobralo v treh dneh. Ostal pa je stari, ki ga le počasi jemlje.

Volje za pisanje dnevnika je vedno manj. Pa tudi nič pretresljivo novega se ne zgodi. Vse gre počasi v maloro, nacionalno bogastvo v zasebne roke, nakradeni denar večidel v tujino. Ministri in paše v glavnem skrbje zase, sodstvo preganja tatiče, tatune pa pušča z mirom.

Morda ne bo odveč, če v kroniko zapišem, da sem po srečnem naključju, srečno pravim zato, ker dejansko tako malo in povsem nenačrtno, če odštejem naš dnevnik ob pol osmih zvečer, gledam televizijo, ujel oddajo španske televizije, na

kateri so prenašali slavnostno sejo ob sprejemu našega dobrega znanca in prijatelja Maria Vargasa Llose v članstvo Španske kraljeve akademije. Kraj dogajanja: Madrid. Vargas Llosa je ob tej priložnosti govoril o španskem pisatelju Azorinu. Navzoči so bili akademiki, pa tudi kralj in kraljica. Kaže, da je pisatelj dokončno zapustil rodni Peru, kjer se je pred nekaj leti neuspešno potegoval za mesto predsednika republike, in se preselil v Španijo, kjer je za ljudi njegovega kova splošna kulturna klima očitno ugodnejša.

Danes berem v Delu, da je umrl akademik dr. Sergij Vilfan, profesor Pravne fakultete, ki naj bi napisal uvodni članek v moj prevod knjige Cesara Beccarie: *Dei delitti e delle pene*. Ali se bo dela zdaj lotil kdo drug ali bo vse skupaj zaspalo?

20. marec: Prvi pomladni dan. Sončen, a hladen. Po osojah je snega še in še. Počutje na psu.

9. april: Dopoldne videl letati nad hišo prve tri letošnje lastovke.

10. april: Pred nekaj tedni je umrl pisatelj Arnaldo Bressan, profesor slavist na videmski univerzi, pred leti precej pogost gost na blejskih srečanjih slovenskega PEN. Bil je iz Izole in je, četudi optant, ostal naš prijatelj. Tudi pri meni na Poljšici je bil nekajkrat.

Drugače pa kaže, da je najhujša zima, ki je bila letos od sile dolga, hladna, snežena in nasploh neprijetna, za nami. Že nekaj dni so temperature znosne, trava začenja zeleneti, drevje brsteti. Dela na vrtu se ne manjka. Kmalu bo treba zorati tudi njivo. Potlej bomo sejali in sadili in okopavali in pleli, toda: al bo kal pognalo seme itn.?

11. april: Tudi kukavica je že tu. Če prav pomnim, je tako zgodaj še nisem slišal peti. Ker je prišla, ko je še vse drevje in grmovje golo, jo bo še pošteno zeblo v kljun. Tako vsaj trdijo modrejši poznavalci nekdanjih dni.

13. april: Ne glede na lastovke in kukavico se, tako vse kaže, zima vrača.

14. april: Hladna, neprijetna aprilska nedelja.

15. april: Sončen, a hudo vetroven dan. Lastovk ni videti, tudi kukavica se ne oglašja več. Zdaj se v prognozah motijo tudi ptiči, da o poklicnih vremenarjih ne govorim. Kljub vsemu so ozeleneli travniki in je vzcvetelo kar precej pomladanskih rož. Vsaj pogled na pokrajino postaja spodbudnejši.

17. april: Njiva zorana.

18. april: Krompir posajen. Zadnji dnevi so lepi, sončni, a nič kaj topli. Lastovk še ni kdove koliko. Komaj za vzorec. Ptiči pevci še vedno zelo previdno preizkušajo svoje glasilke. Morebiti ne bi preveč pretiravali, če bi že govorili o »molčeči pomladi.« Neobetavne napovedi se uresničujejo.

21. april: Dnevi so še sončni in sorazmerno topli. Po dolgi zimi nam vsaj to vliva malo optimizma. Vse drugo je precej klavrno, z našo toliko opevano demokracijo vred. Včasih je resda slišati kak pameten glas in trezno presojo, a kaj, ko je to izrečeno v prazno, brez odmeva, kakor v »gluhi lozi.«

20. maj: Nekaj omembe vrednih novic se je zadnji čas vendarle nabralo. Po skoraj štiridesetih letih je prišel v Ljubljano moj fakultetni kolega Ludovik Osterc, že dolga desetletja profesor španske književnosti, predvsem cervantist, na avtonomni univerzi Ciudad Mexico v Mehiki. Prejšnji teden je na hispanističnem oddelku ljubljanske univerze predaval o Cervantesu. V torek, enega teh šestih dni, sem se peljal v Ljubljano, da bi ga po dolgem času vsaj videl, saj sva se vsa njegova in moja študijska leta zelo dobro razumela in bila nekaj časa po njegovem odhodu v Mehiko tudi v pismenih stikih. Žal je tako nanoslo, da sva lahko spregovorila le nekaj besed, čeprav je bil moj namen, da malo več zvem o njegovem življenju tam

doli in obudim vsaj nekaj spominov na najino drugovanje pred več kot petdesetimi leti.

Zadnje dni, od 17. do 19. maja, smo imeli pri nas na obisku papeža Janeza Pavla II. Iz radovednosti sem veliko ur v teh dneh prebil pred televizijskim zaslonom. Če bi hotel zgostiti svoje vtise, ne vem, kaj naj bi zapisal, ker so si v marsičem nasprotujoči. Vsekakor je papež velik showman. V stikih z ljudmi, zlasti z mladimi, deluje sproščeno, mestoma prav simpatično, tudi zaradi »temnega ozadja« obdajajoče ga cerkvene gosposke, kardinalov, nadškofov in škofov, katerih nekateri so videti veliko bolj zadržani, predvsem pa bolj plazilski in velikokrat tudi mnogo manj inteligentni od svojega velikega poglavarja.

Kolikor je sveti oče posegel v mešanje naše domače godlje, je zanimivo vsaj dvojje: javno ni rekel niti besede o škofu Rožmanu, med kandidati za svetnike pa poleg nespornih Barage in Gnidovca in seveda Antona Martina Slomška omenil tudi precej problematičnega Lojzeta Grozdeta. Sicer pa: en svetnik več gor ali dol! Ljubljanski nadškof dr. Alojzij Šuštar, ki sem ga vse do tako imenovane osvoboditve in še nekaj let zatem imel za razumnega, preudarnega, predvsem pa strpnega človeka, prihaja zdaj, ko misli, da je prišla njihova ura, z drugačno barvo na dan, pri tem pa govoriči o spravi in odpuščanju, ki si ju predstavlja pač po svoje oziroma tako, kot so ga prepričali njegovi nedobronamerni svetovalci iz domovine in tujine.

Še najbolj od vsega me je motila prihuljena prilizljivost, s katero so se okoli Njegove svetosti sukali nekateri velmožje naše politike in kulture. Eno je gostoljubnost in prijaznost, ki jo povabljeni gost vsekakor zasluži, vendar je pri tem potrebno ohranjati svoj ponos in svoje dostojanstvo. Morda se je v tem zadnjem še najbolj izkazal predsednik Milan Kučan, ki je ob slovesu na mariborskem letališču po moje z namernim napačnim razumevanjem nekaterih papeževih poudarkov hotel postaviti stvari na pravo mesto.

Za sedaj o tem obisku le toliko. Morebiti se bom k njemu še vrnil.

Danes dobil pošto iz Argentine. Piše mi dr. Andrej Capuder, ki je sodeloval v Buenos Airesu na knjižnem prazniku Feria del libro, nato pa z ženo Majdo odšel še na sever med Indijance. Sporoča mi tudi, da je v drugo postal ded. Hči Nataša je rodila sina, ki so mu dali ime Nikolaj.

27. maj: Prejšnji teden je bil kar precej naporen. Najprej zaradi blejskega srečanja PEN. Na predavanja in debate nisem hodil. Malo več pozornosti sem posvetil srečanju s starimi znanci: Alasdairom MacKinnonom, Andrejem Kokotom, Markom Kravosom, Milošem Mikelnom in drugimi. Že v sredo mi je pripravil presenečenje mladi televizijski snemalec Primož Zevnik, ki se je nenavadno navdušil nad mojo biografijo o Prešernu. Govoril je v samih superlativih. V petek sem odšel na izlet v Kamnik. Ogled mesta, po dolgih petnajstih ali celo več letih. Frančiškanska knjižnica, ki sem jo videl prvič, hrani nekaj častitljivih starin. Piknik je bil sredi čudežne samote: pri Repanšku v Volčjem potoku. Tu sem srečal še pesnika Minatija.

V soboto sem bil na proslavi 40. obletnice mature stiških dijakov iz leta 1956. Bila je na Pristavi nad Stično. Slavljenjci so zdaj vsi stari že okoli šestdeset let, večina celo upokojenci. Od profesorjev so prišli Anka Debevčeva, Milka Rabičeva in Tinca Stegovčeva. Sicer pa jih je tako ali tako večina že v grobu. Lani je tja čez odšel tudi Adi Rabič, učitelj telovadbe.

Dan je bil sončen in topel, pojedina preobilna, vino dobro, družčina prisrčna. Domov me je nekaj po osmih zvečer pripeljal g. Golob.

V nedeljo, ki je bila še brez dežja, kar je letos pravi čudež, se je pripeljal na obisk moj Mehikanec, prof. dr. Ludovik Osterc. Bil sem ga nadvse vesel. Z njim in z

njegovima sorodnikoma, ki so ostali pri meni nad tri ure, smo marsikaj premleli. Ganljivo je profesorjevo vztrajanje pri stari marksistični veri, ki je vsaj pri nas prišla na tako slab glas.

1. junij: Včeraj obisk iz Kranja. Sošolec Pavle Z. Domenila sva se za obisk Škofje Loke in nekaterih okoliških krajev.

Dacarji mi sporočajo, da mi bodo za lansko leto vrnil 16.000 SIT preveč plačanih davkov. Začuda so upoštevali tudi mojo pripombo o dohodkih od prodanih knjig. Človek bo počasi začel verjeti, da vsaj na enem področju postajamo urejena država.

V današnji sobotni prilogi Dela Spomenka Hribar nekaj hudo problematičnih poudarkov ob obisku papeža Janeza Pavla II. postavlja na mesto, ki ga zaslužijo. Meni je bilo novo tisto, iz intervjuva nadškofa dr. Alojzija Šuštarja za SLOVENCA. Po njegovem oni, se pravi Cerkev, lahko meritorno sodi o vsem, kar počenjajo ljudje, o njej pa lahko sodi samo Bog. Bognedaj, da bi to kdaj postalo do konca res, kajti potem bi iz ene kasarne, boljševiške, prišli v drugo, še hujšo, ker se bolj kot prvi vtika v najbolj intimne človeške zadeve.

5. junij: Včeraj v družbi Pavla Zupančiča iz Kranja izlet v Škofjo Loko, kjer sva si ogledala staro mesto, predvsem pa Kaščo na Lontrgu in v njej stalno razstavo Miheličevih slik. Ni kaj: France je velik mojster, pa tudi ambient, v katerem so njegova dela razstavljena, ni od muh. Uredil ga je arhitekt Svetozar Križaj. Ko se srečava, ga moram pohvaliti.

Iz Škofje Loke naju je s Pavlom pot peljala na Visoko. Sam Tavčarjev dvorec je vsaj na zunaj lepo urejen, skazo pa dela zraven njega brez okusa urejena stavba, bivši hlev ali kaj, pa tudi okolica je videti zanemarjena. Savinškov kip pisatelja je monumentalen in po svoje lepo kaže upodobljenčev značaj inteligentnega, mogočnega in samozavestnega gospoda. Za pisateljevo in njegovih sorodnikov grobnico v gozdu nedaleč od dvorca bi si človek želel, da bi bila lepše urejena, vsaj zdaj, v času majskih šolskih izletov. Po mojem ne bi bilo težko najti nekaj samokolnic peska, in prsti za gredice, ki bi nanje posadili cvetje.

Na kosilo sva se peljala v Poljane. Gostilna imenitna, a okoli nje se je ves čas podilo nekaj mopedistov z odvitimi dušilci. Vsekakor dobra šola za kasnejše nasilnike.

Domov sva se vračala skozi Železnike in Dražgoše, spotoma pa sva se peljala še k cerkvi sv. Volbenka. Spomenik Dražgoški bitki sva si ogledala kar s ceste nad njim, ker ga pozna že od prej. Veliko lepši bi bil, ko bi vsega gornjega betonskega dela, ki da je simbol kozolca ali vrag vedi česa, ne bilo. Gigantomanija, ki nas je obsedala v času graditve tega pomnika, je rojevala spačene zamisli.

6. junij: Sklenil sem, da pogledam na blejsko grajsko kopališče, kako bo z začetkom kopanja, ki se mu tudi letos, če bo šlo po sreči, ne mislim odreči. Še vedno mislim, da je korist večja od škode, s katero nam že nekaj let grozijo. Škodljivo je le vsakršno pretiravanje.

8. junij: Medard. Lep, sončen, vroč. Če je ta dan dež, napoveduje vreme za štirideset dni vnaprej. Če velja to tudi za lepo vreme, se nam obeta suša, kakršne ni bilo že nekaj desetletij. Moja prognoza ni tako mračna. Dežja si obetam že konec prihodnjega tedna.

11. junij: Dan za dnevno temperature blizu 30 stopinj. Obetanih popoldanskih neviht ni, vsaj v naših krajih ne.

Blejsko jezero se je ogrelo na 22 stopinj.

Včeraj pozno popoldne obisk Tince Stegovčeve.

13. junij: Suša, suša. Na njivi vse vene in hira. Trava se suši. Tudi črnemu ribezu se slabo piše. Še nekaj časa tako vreme, pa bo prizadeto tudi sadno drevje.

17. junij: Sanje: daljši pogovor s pisateljem Vitomilom Zupanom. O literaturi, kakopak. Bil sem presenečen nad jasnostjo in trdnostjo sodb o estetski in sporočilni vrednosti literarnih del. Škoda, da te sanjske »realnosti« ne znam zdaj obnoviti.

18. junij: Partizani se moramo opravičiti za vse hudo, prizadejano domobranecem, se pokesati in jih prositi odpuščanja: takšen pogoj za spravo, tako piše v današnjem DELU, postavlja nadškof in metropolit dr. Alojzij Šuštar. Če hočemo Slovenci sebi dobro, potem se prevzvišenemu ta želja ne sme izpolniti ne zdaj ne kdaj kasneje.

23. junij: Poletje se je začelo s snegom po gorah: v Julijcih do Lipance, do tretjine Stola, na vrhu Begunjsčice itn. Temperatura čez dan okoli 14 stopinj. Kres, ki ga bodo drevi, na kresni večer, tu in tam zakurili, kresovalcem ne bo odveč. Vsaj malo pogreli se bodo.

27. junij: V junijsko julijski številki Sodobnosti je objavljen prvi del mojega lanskoletnega DNEVNIKA z naslovom V ZNAMENJU STRELCA. Bogeve, kakšni bodo odmevi, če jih bo sploh kaj.

Tudi peta obletnica samostojnosti ni minila brez pritlehnih razprtij. Izgovor je bil geslo KONS, po istoimenski Kosovelovi pesmi, ki lahko, da je ni bilo treba dobesedno jemati, kakor sta jo, najbrž čisto hote, jemala Janša in Peterle. Obema bi dal prav, ko bi se bila razburjala tudi ob pesmi, ki jo je policijska godba odigrala ob prihodu papeža Janeza Pavla II. na Brnik in, kar je še bolj značilno, tudi ob njegovem odhodu z mariborskega letališča. Potemtakem ni šlo ne za sabotažo ne za slab, neokusen dovtip, temveč za vsaj desetkrat strogo preverjen program, ki je bil odobren na najbolj »nadležnih« mestih. In kaj poje zgoraj omenjena pesem?

Pride rad
k meni spat,
milo me kušuje,
celo noč se k men' tišči (ta verz se poje tudi v bolj obsceni varianti!)
in me zapeljuje...
Pa zakaj, pa zato itd. in
Jaz, pa ti, pa židana marela...

Take nespodobnosti bi si ne bili smeli privoščiti z nikomer, ne le s papežem! Hic Rhodus, hic salta, pravzaprav saltate, Janša in Peterle. Kaj če zadnji ni bil kot »strokovnjak za glasbo« celo med predlagatelji?

28. junij: Citat iz 12. številke Svobodne misli z dne 28. junija 1996. Pisec uvodnika Naša država je pisatelj Vladimir Kavčič. »Okoliščine so nanesele, da so na valu, ki je odpljusnil jugoslovansko federacijo, splavale na površje prej povsem irelevantne skupinice in oblasti željni posamezniki, ki so dotlej ždeli v svoji zasebnosti, ali pa so že delali kariero v enopartijski vladavini in so bili z njo nezadovoljni, ker so prepočasi napredovali...«

Teško bi bilo biti bolj natančen v analizi tistega, kar nas je doletelo leta 1991.

Naj dodam še ugotovitve ob koncu članka, ki so tudi take, da se je z njimi mogoče le strinjati: »Razumljivo je, da ustvarjalno jalove politične sile svojo moč lahko razkazujejo le na pogorišču starega, toda posledice nerazumnega rušenja vsega predhodnega bo izkušnja, ki jo bomo drago plačali prav vsi...«

30. junij: Dnevniški zapisi iz let 1981 do 1994 so po zaslugi Šuštarjevega

Tomaža urejeni in spravljani na disketi. Z odločitvijo o tem, kaj bom z njimi naredil, bom počakal do jeseni.

Prejšnji teden me je doletela še ena čast. Postal sem častni član Narodne galerije. Upam, da breme ne bo pretežko. Direktorju dr. Smrekarju sem se zahvalil z ocvetličanim pismom...

4. julij: Po tednu dni spet na blejskem kopališču. Na soncu še kar gre, a voda ima le okoli 18 stopinj.

7. julij: Po nekaj letih sta se oglasila pri meni Dušan Moravec in žena Stana. Nekatera stara prijateljstva so vendarle še zmeraj trdna.

8. julij: Obisk iz Avstralije. Moj nekdanji stiški učenec Milan Zajc. Bil sem ga vesel. Govorila sva o vsem mogočem, predvsem pa o njegovem življenju tam na drugem koncu sveta, blizu Melbournu. Zdaj je postal tam celo farmar z okoli 50 hektari pašnikov in nekaj desetini govejih pitancev. Ko bi bil deset let mlajši, bi se odpravil k njemu, ki je živo opisoval življenje na tej farmi, kamor se zateka ob koncu tedna. Najbrž je tam res lepo. Najstarejši sin je končal univerzo in ima kar dobro službo in tudi poročen je. Zaposlen je tudi drugi sin, ki je končal srednjo tehnično šolo, poročena pa je tudi hči in ima sina, tako da je Milan že ded. Star je šestinpetdeset let, od katerih jih je triindvajset preživel v Avstraliji. Na stalno vrnitev ne misli. Pa ne, ker bi bil kakor koli hud zaradi ravnanja s seboj, temveč ker je tam že pognal preglubo ke korenine. Škoda, toda: ubi bene, ibi patria. Sam je resda ostal Slovenec, njegovi potomci pa so že edino in samo Avstralci. Sicer pa, če naj verjamemo uradnim statistikam, ki jih objavljajo ob Dnevu zdomcev, se je od dvesto tisoč Slovencev po svetu za dokončno vrnitev doslej odločilo le okoli dvesto. Da niti nova domovina ni večji magnet, v tem je nekaj hudo narobe. Zdomci so pri tem vsekakor manj krivi.

10. julij: Bolezen, ki me je hudo pestila zadnjih nekaj dni, je lahko tudi posledica vnetega žolčnika. Vsaj nekaj znamenj kaže na to. Skušal si bom priti na jasno. Če se bo dalo urediti brez posebnih zapletov, bom šel na blejski diagnostični center in plačal, kar bo pač stalo.

11. julij: V današnjem DELU grozljivi podatki o »lepši prihodnosti« naših gozdov, od katerih naj bi jih od 160.000 hektarov kar 40.000 dobila Katoliška cerkev, večino drugih pa bivši, zdaj na tujem bivajoči fevdalci. Naši »predstavniki ljudstva« pa ob tem ne rečejo ne bele ne črne in ne sprejmejo nobene pametne odločitve. Pač pa z velikim veseljem tratijo čas s paglavskim spodnašanjem drug drugega, predvsem tistih, ki so ostali vsaj malo pošteni in bi nesmiselno zavožene zadeve spet radi spravili v pravi tir. Razprodaja Slovenije na debelo in na drobno se nadaljuje. Ali tu res ni nobene pomoči. Naš ljubi Bog se nad nami upravičeno lahko samo razjoče.

12. julij: Preiskava na Diagnostičnem centru na Bledu oziroma pregled z ultrazvokom je pokazal, da kaj posebno bolan vendarle nisem. Vsa manjša odstopanja so v mejah normale. Za bolezen prejšnjega tedna je bil kriv želodec. Zdravnica dr. Pucova priporoča gastroskopijo, a bom z njo malo počakal.

28. julij: Ko sem slišal napoved, da bodo na tretjem radijskem programu v popoldanski humoreski tega tedna brali odlomek iz Cervantesovega DON KIHOTA, sem sklenil, da bom oddajo poslušal. O da je ne bi! Boris Kralj je besedilo resda bral odlično, v besedilu me ni niti tokrat nič kaj posebno zbadlo, a zvedel sem, na začetku in ob koncu predvajanja, da je delo prevedel Severin Šali. Radiu sem napisal protestno pismo.

29. julij: Zgodba o svetniškem kandidatu Lojzetu Grozdetu se nadaljuje. Z »nepristranostjo in natančnostjo resnicoljubnega zgodovinarja« jo je v davnem letu

1944 popisal gospod dr. Anton Strle in jo zdaj spoznavamo tudi mi. Žalostna zgodba je to, z mnogimi podrobnostmi o mučenju in o tem, kaj vse je imel nesrečnež pri sebi, ko so ga partizani zajeli. Med drugim tudi misal in Tomaža Kempčana Hojo za Kristusom. »Resnicoljubni« zgodovinar pri tem prezre majhno podrobnost, hudič pa se zmeraj najrajši skriva za podrobnostmi, da je prihodnji svetnik imel pri sebi tudi obveščevalno naročilo, naj iz svojega območja dostavi spisek aktivistov OF in ljudi, ki so v partizanih. Če bi bilo to naročilo izvršeno, bi utegnilo pasti kdove koliko mladih ljudi, prav tako zazrtih v svoje ideale, kakor je bil Grozde v svoje. In koliko na splošno jih je dejansko padlo, ki bi vsi zaslužili palmo mučeništva in tudi svetništva, če je komu to bolj po volji. Misal in Hoja za Kristusom da, obveščevalno poročilo ne. Veliko udobneje namreč je licemerno zavijati oči in trositi naokoli polresnice.

Tako, na primer, tudi v zadevi že nekajkrat omenjenega požiga in porušenja cerkve v Zafari pri Žužemberku. Pove se vse in še več, kot je res, a pri tem čisto zamolči, da je bila pomladi leta 1944 v cerkvi dobro oborožena domobranska postojanka. V takem primeru kulturni objekt ni zaščiten z nobenim mednarodnim ali kakim drugim zakonom.

A zavijmo še malo na stransko pot in pogledjmo, kako je s temi »resnicoljubneži«, ki so, malo grdo rečeno, čisto navadni lažnivci. Že nekaj let spet in spet poslušamo puhlico, da je bil Vatikan prva država, ki je priznal samostojno Slovenijo. Pa se oglasijo ljudje, ki ljubijo natančne podatke, in mirno naštejejo enajst ali dvanajst držav, ki so to naredile pred njim. Dejstva so pač dejstva, a to nikakor ne pomeni, da gornje prikrojene laži nismo kasneje še neštetokrat brali in jo bomo prav gotovo še.

Pa pojdimo nekaj desetletij nazaj. Partizanski pesnik Matej Bor je na jesen leta 1943 napisal ne kdove kako dobro pesem, ki se začenja takole: Razpnite čez ves svet vešala, vaš bog so rop, požig, umor. Divjajte ... Takrat sem po naključju celo sam prepeval v zboru, ki je to pesem prvi vabil. No, zdaj že nekaj desetletij prepričujejo ne le mene, temveč ves slovenski narod, da je Bor v tej pesmi zapisal: NAŠ BOG SO ROP itd. in potemtakem v njej razložil metode in cilje našega bojevanja. Tako in nič drugače! Toda ali ni v Pismu med desetimi zapovedmi zapisano: Ne pričaj po krivem zoper svojega bližnjega! Ali to, kdo je naš bližnji, lahko poljubno določamo? Če bi poslušali nekatere razlagalce božje besede, potem vsekakor. Toda Bog nas obvaruj pred takimi »nakladalci«, ne pa razlagalci.

31. julij: Prvi topel poletni dan z normalno sijočim soncem. Del dopoldneva sem prebil na blejskem kopališču, čeprav voda še vedno ni kdove kako topla.

11. avgust: MONSENA. Tu smo Aci, Maja, Boštjan in jaz že šesti dan. Morje je bilo vse te dni toplo in v glavnem mirno, tako da sem tudi sam vsaj malo plaval.

Danes je nedelja. Morje že zjutraj močno valovito. Sredi dneva je začelo deževati, popoldne nas je osrečila še nevihta. Ohladilo se je.

12. avgust: POLJŠICA. Po imenitni večerji pri Gianninu v Rovinju se je Aci ponoči slabo počutil, Boštjanček pa je začel kašljati in hropsti, zato smo se odločitev, da Monseno zapustimo že dopoldne. Po kraljevskem kosilu v Ospu smo od Razdrtega do Kranja vozili skozi tako nevihto, da se velikokrat ni videlo niti dvajset metrov naprej. Okoli treh popoldne sem bil že doma.

14. avgust: V zvezi z Don Kihotom sem dobil od radia sporočilo, da so dejansko brali Severina Šalija prevod, ki da je izšel pri Mladinski knjigi leta 1966, z naslovom Čudovite dogodivščine don Kihota, bistrournega plemiča iz Manče. Verjeti jim moram na besedo, ker dejstev ne mislim preverjati. Čudno pri tej zadevi pa je, da je ta prevod, predvsem omenjena epizoda, ker drugega ne poznam, tako

podoben mojemu, ki pa je izšel leta 1958. Ali gre za plagiat ali pa moram začeti verjeti v čarovnice? V tem smislu sem tudi odgovoril na prijazno pismo odgovornega urednika teh programov g. Andreja Rota, kjer sem bolj na široko razpredal svoje pomisleke ob vsej tej zbljoi. V celem pa je zame zgodba o Mambrinovem šlemu s tem končana. Škoda, da sem jo sploh sprožil.

15. avgust: Morda vendarle ne bo odveč, če navedem vsaj nekaj odlomkov iz pisma Andreju Rotu: »Pismo g. Kovačiča Beltrama sem dobil. V njem trdi, da ni šlo za moj prevod. Moram mu verjeti... Zame je zadeva uradno končana.

Neuradno pa moram pač ugotoviti, da bom moral začeti verjeti v čarovnice. Isto ali morda podobno oddajo z istim odlomkom, ki ga je prav tako bral Boris Kralj, sem pred dolgimi leti slišal na lastna ušesa in bil takrat naveden kot prevajalec. Za imenitno branje te epizode sem se Borisu Kralju osebno prisrčno zahvalil. Še zdaj bi vam pokazal kraj na Prešernovem trgu, kjer sva se o tem pogovarjala...

Severin Šali, tako mi pišejo, je svoje Čudovite dogodivščine... izdal leta 1966. Tu se mora moja vera v čarovnice še bolj utrditi. Predvajana epizoda o Mambrinovem šlemu ima v domnevno Šalijevem prevodu skorajda enako podobo kot v mojem. Ker je moj prvi skrajšani prevod izšel že leta 1958, bi lahko govorili celo o plagiatu, a ker čarovnice so, sem plagiator najbrž jaz. Seveda RTV pri tej zgodbi res nima nič.

Take torej so te zgodbe o brivski škodeli in Mambrinovem šlemu, ki so zame s tem končane. Tudi vi, dragi gospod Andrej, si z njimi nikar več ne belite glave...

Danes je veliki šmaren. Zegnanje na blejskem otoku. Romarje že vse popoldne pere dež. In tudi ohladilo se je: na 16 stopinj. Za ponoči že nekaj dni napovedujejo sneg po gorah.

18. avgust: Na srečo so se zmotili. Ohladilo se je res, in to pošteno, a snega po hribih vendarle ni bilo.

20. avgust: Dobil predračun za centralno kurjavo. Znaša 502.807 SIT. 40 % moram plačati vnaprej. Montirali jo bodo septembra.

26. avgust: Kaže, da gre poletje h koncu. Hladno je, deževno in megleno. Tako slabe kopalne sezone ni bilo na Bledu menda že 47 let. Naše počutje je temu primerno. Pri tem niti pomisliti ne smemo, da nas zdaj čaka najmanj sedem mesecev mraza in zime.

30. avgust: Ljubeznivo pismo dr. Ksenije Rozmanove iz Narodne galerije v Ljubljani. V njem hvali moje dnevniške zapiske v poletni številki Sodobnosti, ki da so pravi balzam za mnoge. Pohvala mi kajpak dobro dene. Tudi Janez Gradišnik, tako mi je sporočil pred dnevi, je z zanimanjem bral te moje marnje. Morda bo le prav, če pomislim na izdajo vsega tega svojega pisanja od leta 1981 do 1994.

Sredi popoldneva je prišel na obisk Pavle Zupančič. Ostal je nad tri ure. V nekem posebnem stanju duha se je razgovoril o svojih življenjskih, domačih, predvsem pa medvojnih pripetljajih, ko je bil do roške ofenzive partizan, nato domobranski jetnik, interniranec pa spet jetnik, dokler ni nazadnje junija 1944 pobegnil v Nemčijo, se tam v precej nenavadnih okoliščinah poročil in do osvoboditve delal kot delavec v neki tovarni. Do konca sem spoznal, kako je bil Pavle vseskozi človek visokih etičnih načel, vse preživeto pa je pustilo v njem globoko, neizbrisno sled. Ko ga je življenje kovalo, se ni drobil kot steklo, temveč se iskril kot kremen in kalil kot jeklo. Vesel sem, da je tak človek moj prijatelj, saj če drugega ne, širi mojo skromnejšo vednost o svetu in ljudeh, pa tudi neljudeh na njem.

Srhljiv podatek: cena za razvezo cerkvene poroke v konkretnem primeru N.N., ki se je medtem že spečal z drugo žensko in ji zaplodil otroka, 160.000

avstralskih dolarjev. Seveda: kar koli boste razvezali na zemlji, bo razvezano tudi v nebesih, toda v evangeliju ne o takih ali drugačnih dolarjih ni govora.

In še drug podatek. Zanj sem zvedel pred nekaj tedni, pa bi ga bilo škoda pozabiti. Prevajalec TIHEGA DONA ni tisti, ki je podpisan, temveč J. M.

3. september: September štejejo meteorologi med prvi zimski mesec. Vsaj letos to docela drži. Že tri dni prezebamo in tudi za bližnje dni napovedi niso nič kaj obetavne.

4. september: Pisatelj Rebula mi je poslal svojo najnovejšo knjigo PREVISNA LETA, dnevnik iz let 1974 do 1976. Branja sem se lotil takoj.

6. september: Knjigo sem prebral. Tudi zahvalno pismo je že napisano. Največji del teh zapiskov se nanaša na tako imenovano Kocbekovo afero, ki sta jo ob pesnikovi sedemdesetletnici sprožila tržaška pisatelja Boris Pahor in Alojz Rebula. Največ spotike je bilo zaradi omenjanja poveljnih množičnih pobojev. Pahorju so za eno leto celo prepovedali vstop v državo, Rebulo pa je nekaj let šikanirala udba.

8. september: V sobotni prilogi Dela beremo pod naslovom: Kam, ko bo domovina razprodana tujcem?, grozljivko o tem, kaj se je zgodilo v zadnjih desetletjih na Mallorci, ko je ostalo na razprodanem otoku le še dvajset odstotkov staroselcev, vsi drugi pa so ali Nemci, Avstrijci, Švicarji in pod., ki se obnašajo kot popolni gospodarji, ko da so doma. Tujci so lastniki vsega, kar prinaša denar. Pisec članka ob tem razlaga, da so z našim podpisom španskega predloga o priključitvi Slovenije k Evropski zvezi izpolnjeni vsi pogoji, da se ta nezaslišana zgodba ponovi tudi v Sloveniji.

Druga grozljiva, morebiti za zdaj še nepreverjena novica pa je, da je Nemčija prenesla v Slovenijo svoje bioenergetske poskuse.

V Vilenici pa pisatelji čisto mirno razpravljajo o »imaginaciji« in nekakšni virtualni pravici do svobode ustvarjanja, devetkajo pa tako nebulozno, da so bile razprave o tem, ali je Jezus božji sin ali samo posinovljenec na ne vem katerem koncilu, skoraj klasičen primer logičnosti in jasnosti.

11. september: Komisija za pravičnost in mir pri slovenski škofovski konferenci se po nedavno objavljenem pismu lahko prekrsti v komisijo za politično navijaštvo in zdrahe.

13. september: Petek in trinajstega. Temperatura novembrska, med osmimi in desetimi stopinjami, sneg pa do polovice Stola in Begunjščice in po vrhovih Kamniških Alp. Nekaj razveseljivega pa vendarle je: po dobrih dveh tednih sem videl nad poljem manjše skupine lastovk. Potemtakem nas še niso zapustile. Naj naredijo to prej ali kasneje, zdaj bo njihov odhod v mejah normalnega.

15. september: Sončna, ne prehladna nedelja. Moje branje: Toneta Perčiča razprava DANTE PRI SLOVENCIH. Zdi se mi, da ne bi škodilo malo prečistiti besedilo, ga skladneje urediti in mestoma navesti globlje analize, bolj postranske podatke pa uvrščati v opombe.

16. september: Ko bi se resnično navadili biti z malim zadovoljni, bi se morebiti lažje pretikali skozi življenjske tegobe. Po nekaj dneh malodušja me je danes razveselilo kar nekaj drobnih reči: sončen, ne prehladen dan, nad poljem spreletava-joče se jate lastovk, ko da še ne mislijo na odhod, in skromno denarno nakazilo od Zavoda za male avtorske pravice, od kogar redko kaj kane. Proti večeru mi je dan še polepšal obisk Acija in njegove družine.

25. september: Prepisujem nekaj podatkov iz sobotne priloge Dela, v kateri zgodovinar Jože Dežman navaja neke »približne« številke o naših žrtvah med drugo svetovno vojno. Po njegovem naj bi bilo: padlih partizanov, pobitih sodelavcev partizanskega gibanja in drugih civilnih žrtev represije nasprotnikov tega gibanja od

40.000 do 50.000. Med žrtvami okupatorjeve mobilizacije v nemško vojsko je bilo nad 10.000 mrtvih, v vrstah nasprotnikov partizanskega gibanja pa več ko 15.000 žrtev. Skupno torej je nekako 77 do 80 odstotkov ljudi izgubilo življenje v boju proti okupatorju in kolaborantom, 20 do 23 odstotkov pa naj bi bilo žrtev partizanskega nasilja. V begunstvu, zaporih in različnih taboriščih se je znašlo nad 200.000 ljudi. Veliko več Slovencev kot v partizanih je bilo v okupatorskih vojskah. Skupno število žrtev naj bi bilo med 65.000 in 75.000, kar je približno 4 do 4,5 odstotkov prebivalstva.

Čemu se ob teh številkah vendarle čudim: temu, da so nekatere celo petdeset let po vojni tako približne, ne glede na to, da živimo v kolikor toliko civilizirani državi, v urejenimi? anagrafskimi uradi, državi, v kateri smo bili vsaj »žalujoči ostali« *že več desetkrat, če ne stokrat popisani, in ko v vsaki občini in fari vsi vse vedo o vsakomur, tudi tisto, kar ne bi bilo treba. Da natančnejših števil ne na eni ne na drugi strani še ni, mora biti vzrok drugje, ne pa v nemožnosti. Tako so še vedno mogoče vsakršne manipulacije in izmišljije.*

Drugo, kar je vsaj mene presenetilo, je visoko število ljudi, ki so sodelovali v nemški vojski. To številko so dolga leta skrbno skrivali, ker je načelno moral obveljati podatek, da je bila na Slovenskem najštevilčnejša vojska partizanska. Padlih 10.000 Slovencev v nemški vojski pa je dokaz, na kako trhle temelje se opira blebetanje, da bi bilo za nas veliko pametneje in koristneje, ko bi se sploh ne bili uprli. V tem primeru bi še bolj množično padali za velikonemški rajh in njegove cilje.

Pri žrtvah »partizanskega nasilja« *je vsekakor treba ločiti tiste, ki so med vojno padli v bojih, od onih, ki so bili pobiti po vojni. Zadnji čas bi že bil, da se vsaj ta številka kolikor mogoče natančno ugotovi, pobitim pa prizna pravica do vsaj simbolnega pokopa, imena in spomina. To bi bila zmagovita stran že davno dolžna narediti. S tem bi bila temeljito spodrezana možnost vsakršnih manipulacij.*

Na koncu pa tole: v izjavah zgodovinarja Jožefa Dežmana me je presenetila trditev, da bo to vojno pri nas treba v prihodnje obravnavati tudi kot versko vojno dveh svetovnonazorskih izključujočih se egalitarnih, sam bi rajši dejal totalitarnih, ideologij. Prav to trdim sam že nad dvajset let, odkar so zoper prej desetletja veljavno teorijo o narodnoosvobodilni vojni začeli nekateri, so že vedeli zakaj, govoriti o državljanski vojni.

Vse te razprave kakopak ne bodo niti enega padlega obudile v življenje, a nauk vseh teh zgodb je, ali naj bi vsaj bil, da je vsakršno vojno kot sredstvo medsebojnih sporov, bodisi doma bodisi s tujci, treba povsem izključiti. Najslabši mir je namreč boljši kot najboljši prepir. In v vsaki vojni se dogajajo ne le hude, marveč tudi grde reči.

23. september: Dež na dež. Il déjouille, bi rekel g. Jean Lacroix, predvojni lektor francoščine na naši univerzi, ki mu je slovenski glagol »dežuje« *veliko nazorneje, prepričljiveje in slikoviteje izražal ta naravni pojav, kakor pa blede francoski glagol il pleut, ne glede na slovite Verlainove verze: Il pleut sur la ville, comme il pleure dans mon coeur itd. Na boljšem glede tega so vsekakor Italijani, ki vsaj vedo, nad kom se morajo znašati zaradi slabega vremena: nad vlado, kakopak: Piove, governo ladro!*

26. september: Tit Doberšek je poskrbel za nenavadno hitro objavo mojega dopisa v zvezi z izjavo publicista dr. Jožeta Krašovca, kako so bila Svetemu pismu nenaklonjena zadnja petdeseta leta. Moje pismo je dobil šele v torek 24. t.m., danes, v četrtek 26. septembra pa je že objavljeno. Vrag vedi, kakšen bo odmev. Dejstva namreč očitno govore nekaj povsem nasprotnega tistemu, kar trdi g. Krašo-

vec. Le kaj je treba ljudem, ki nekaj so in nekaj znajo in so tudi mnogokaj imenitnega naredili, nastopati s pogrošnimi floskulami za dnevno politično rabo, z nekakšnim caeterum censeo ali amenom v oguljenih litanijah, ki jih najbolj zagreto žebrajo tisti, ki jim v »svinčenih« časih ni bilo kaj posebno hudo. In navsezadnje: prejšnji režim ima na vesti veliko resničnih grdobij, pa ni prav nič treba, da si na pamet izmišljamo nove.

27. september: Hiša je bogatejša za novo etažno centralno kurjavo. Bilo je manj komedij, kot sem se bal, da jih bo. Montirana je bila v dveh dneh, še dva dni pa sem porabil za pospravljanje.

30. september: Na televiziji so snoči predvajali že drugi del španske nadaljevanke Cervantesovega DON KIHOTA. Občutki ob gledanju so mešani: prvi morda ta, da je veliko umetnino skoraj nemogoče dostojno predstaviti v filmu. Seveda moram priznati, da so za predstavitev DON KIHOTA gotovo najbolj poklicani Španci. Protagonist je dobro izbran, morda je včasih malo bolno prepatetičen. Sančo pa mi nikakor ni po duši: preveč primitiven, ne le preprost je videti in skoraj nič na njem ne kaže na prebrisanost, ki je je ta kmetič poln. Vsi drugi nastopajoči so tako ali tako postranski. In še en prigovor imam: scenarij je, kot je razvidno iz kolofona, pisal José Camilo Cela, znameniti sodobni španski romanopisec, dobitnik Nobelove nagrade, akademik itn., potemtakem premočna osebnost, ki je svojemu pisanju vtisnil preveč osebne note, ta pa je bolj kot Cervantesova po mojem tista, ki prežema Celov najznamenitejši roman LA FAMILIA DE PASCUAL DUARTE. Tako se zgublja tisto, kar je v Cervantesovi umetnini najbolj bistveno in dragoceno: izredna simpatija do obeh protagonistov, ki sta oba zrasla neposredno iz njegovega najglobljega bistva, in blaga ironija, s katero gleda na oba. Tega v filmu tako rekoč ni, pač pa neka odmaknjenost, kakor da sta scenaristu oba tujca, s katerima ima opraviti le po nekakšni službeni dolžnosti.

Za podnaslove TV uporablja besedilo iz mojega prevoda tega dela, iz leta 1974, čeprav sem jih prosil, naj rajše upoštevajo mojo, v samozaložbi izdano skrajšano in tudi popravljeno izdajo iz leta 1989. A to ni največje hudo. Hudo je to, da tam, kjer morajo zaradi tehničnih zahtev kaj skrajšati, naredo to precej nespretno, in samodejno vstavljajo besede in fraze, v katerih ne manjka prvošolskih napak. Ista je tudi z besedilom, ki ga je tu in tam dodal Cela.

Ne vem, kaj naj naredim. Najrajši bi jim napisal pismo in jih pošteno oštel. Če bi kaj zaleglo, ne vem. Lahko bi zahteval, da mi to »svoje« besedilo pred objavo dajo v pregled, da bi jim popravil vsaj najhujše napake, a je vprašanje, kako daleč je že vsa stvar pripravljena, pa še nepotrebne sitnosti bi si nakopal. Rebus sic stantibus, naj bo, kakor pač je. Oglasil se bom le, če se bo kdo spotaknil ob prevod, ki je in ni moj.

Vprašanje je tudi, kako mislijo z avtorskimi pravicami. Tudi tu bom pustil stvari, kot so, le svoje si bom mislil, če se bodo glede tega delali francoze.

3. oktober: V današnjih Književnih listih škof dr. Vekoslav Grmič dopolnjuje moj seznam svetopisemskih besedil, izdanih v letih po drugi svetovni vojni, in sicer zato, kot piše, da bi moje misli, s katerimi se popolnoma strinjam, dobile še večji poudarek. Seznam postaja tako impozantnejši, zlasti še z Uvodom v Sveto pismo stare zaveze na 743 straneh in Svetopisemskim vodnikom na 887 straneh.

Ponoči je zapadel sneg do Završnice. Zasnežena je cesta čez Vršič in Korensko sedlo. Zima se, kot kaže, podaljšuje v deseti mesec.

4. oktober: Ne vem, ali je bil nedavni simpozij bibličistov vzrok, da sem se po dolgih letih spomnil na ljudsko pesem, nekakšno odštevanko o nekaterih verskih

resnicah, na pesem, ki sem jo slišal le dvakrat ali trikrat v življenju in jo tu zapisujem po nemara nezanesljivem spominu. Glasi se takole:

Dvanajst je teh apostolov,
 enajst je devic nespametnih,
 deset je teh zapovedi,
 devet je korov angelov,
 osem je teh blagrov,
 sedem zakramentov,
 šest je teh naglavnih grehov,
 pet je patriarhov,
 štirje evangelisti,
 tri so božje čednosti,
 dve sta tabli Mojzesa,
 eden, eden je Bog sam,
 ki viža in regira sam
 v nebesih in na zemlji.

No, ko se mi je pred dobrimi dvajsetimi leti ponudila priložnost, da to pesem znova slišim, tokrat na radiu, se mi je primerilo nekaj prav zabavnega. Bilo je takole: za radijsko oddajo sem na njihovo željo napisal sestavek o organiziranih pevskih zborih in zborčkih v partizanskih borbenih enotah. Za protiuslugo mi je bil radio pripravljen ustreči v nad polurni oddaji s predvajanjem pesmi po moji izbiri. Kaj vse sem si zaželel, se ne spominjam, dobro pa vem, da je bila med izbranimi prav gornja odštevanka. Pa sem namesto nje moral izbrati nekaj drugega. Pa da ne bi kdo mislil, da je radijske urednike motila verska vsebina nasploh. Kje pa! Spotaknili so se samo ob zadnje verze: eden je, ki viža in regira sam, itn., ker da bi ob tem kdo utegnil pomisliti na Josipa Broza. Smešno vsekakor, a resnično. Niti meni, ki sem glede tega morda malce prehitro pripravljen kaj narobe razumeti, ne bi kaj takega šinilo v glavo. Uredniki, ki so na radiu skrbeli za »čistost vere«, so bili sila tenkovestni ljudje.

6. oktober: Pred dvema dnevoma so v Gornji Radgoni pokopali akademika dr. Antona Trstenjaka. Bil je vsekakor znamenit mož, velik učenjak, sijajen profesor, pisec knjig, ki smo jih s pridom prebirali, vrh vsega pa še dober človek, ki je bil premnogim prijazen in dobrohoten svetovalec v njihovih stiskah.

Časnikarji in nekateri pisci nekrologov so iz njega naredili največjega Slovenca, ko da je s tem vse povedano. Še daleč ne. Ob tem se zastavlja nekaj pomislekov. Superlativ »največji« je namreč poceni nadomestilo umsko lenim, ki se jim ne ljubi poiskati bolj povednega izraza: znamenit učenjak, prodoren mislec, sijajen analitik, imeniten pedagog, vsestransko razgledan in razumevajoč človek in podobno. No, dopustimo, da največji, a kaj, ko sem bil sam, resda v nekoliko daljšem življenju, priča že nič koliko pogrebov največjih Slovencev našega veka. Kdo bo sedaj nespodbitno določil, kdo od vseh teh največjih je najnajvečji?

Navsezadnje smo Slovenci v tem stoletju pokopali Ivana Cankarja, Otona Župančiča, Maksa Fabianija in Jožeta Plečnika, Riharda Jakopiča, Josipa Plemlja in še nekaj ljudi, ki bi se jih dalo uvrstiti v ta seznam.

Za konec pa v poduk umskim lenobam kratka anekdota iz francoskega kulturnega življenja v XIX. stoletju. Lepega dne je pariška pošta dobila pismo z naslovom: Največjemu francoskemu pesniku. Malce v zadregi je staknilo glave nekaj modrih francoskih poštarjev in morda še kak kulturni svetovalec in sklenili so, da pismo

odnesejo Victorju Hugoju. Ta velja še zdaj, hélas, žal, kot pravijo Francozi, za največjega francoskega pesnika. Očitno je bil osebno skromen mož in pisma ni hotel sprejeti, češ da zagotovo ni namenjeno njemu. Svetoval je pismonoši, naj pismo odnese Alphonse de Lamartinu. Ta je bil po vsej podobi iz drugačnega testa in je bil neznansko užaljen zaradi ovinka, ki ga je naredilo to pismo, češ le kdo na Francoskem ne ve, da je največji pesnik prav on. Pismonoša, vesel, da se je bremena odkrižal, je odšel, Lamartine pa je pismo odprl in v njem prebral: Dragi gospod Alfred de Vigny.

Sapientibus sat!

Nasploh je s presežniki treba biti v življenju nadvse previden in varčen.

8. oktobra: Svoj čas, že precej let bo od tega, sem si iz Župančičevega članka: Adamič in slovenstvo prepisal tele stavke: »Pri nas je puščoba estetska dogma in dolgočasno pisanje velja za modrost. In tako se toliko naših pisateljev mota in mota po nekakšni skrivnostni megli in ne vidi iz nje, in ubogi čitatelj ne vidi vanjo in ne najde vanjo, a to je pri nas globokoumje.«

Šestdeset let po tistem, ko so bili ti stavki napisani, veljajo še mnogo bolj kot takrat. Prodajalci megle in razpečevalci ceneneja globokoumja so se nakotili čez sleherno razumno mero. Nekaj najbolj v nebo vpijočih primerov praznega česnanja sem si celo izpisal, a kaj, ko teh izpiskov zdaj ne najdem. Kdove kam sem jih založil? Škoda! Bili bi vsem očiten dokaz, kakšne modriarhe imamo in kaj vse so zmožni načencati. Imena bi ob tem kajpak opustil.

14. oktober: Španska nadaljevanka o don Kihotu mi zbuja čedalje več pomislov. Kardenijeva zgodba iz vložene »zgodbe novele« je prikazana preveč brutalno, kraljica Mikomikona pa nastopa premalo kraljevsko dostojanstveno.

In potlej še tisto, kar delajo z mojim prevodom. Snoči so mi moj 'te bom zmlichil', ki ga očitno niso razumeli, dvakrat spremenili v »te bom zmlichil«, in mi tako kajpak zmlichili besedilo. Če bo šlo tako naprej, jih bom poprosil, naj vsaj opustijo moje ime kot prevajalca. Televizijskih samovoljnosti in neumnosti po mojem pač nima smisla podpisovati.

19. oktober: Pred dnevi se je zavrtel predvolilni cirkus. Ob ganljivih obljubah, ki jih širokopotezno trosijo kandidati za poslance prihodnjega parlamenta, bi se človek lahko večkrat kar razjokal. Da bodo tako nesebično skrbeli zanj in za blagor našega naroda nasploh. Da jim ne bo žal nobenega truda in navora, da so se za to pripravljene tudi marsičemu odreči. Kdo je kdaj videl in doživel kaj podobnega. Naposled se nam vendarle obeta zlati vek. Samo voliti jih moramo.

A kako že pravi pesnik Župančič:

Pokazal Satanias mi je sveta okoliš.

»Vse to ti dam, če predme padeš in me voliš.«

Izbira bo vsekakor težavna, saj povečini vseh nad tisoč kandidatov za devetdeset poslanskih sedežev z raznimi nepomembnimi odtenki obeta iste reči, z eno besedo: raj na zemlji, če bo prišel v skupščino on in njegovi strankini somišljeniki.

»Ak prav uči me v revah skušnja moja« in če mi spomin ni vsega že preveč premešal, smo pred štirimi leti, ko smo prav tako izbirali svoje pooblaščenec predstavnike, poslušali isto pesem, dobro uglašeno na enako temo, čeprav je bilo precej sirenskih pevcev drugače čisto brez vsakega posluha.

In dobili smo parlament, ki se mu zdaj izteka mandat. Kakšen je bil in kako je delal, smo imeli priložnost opazovati dolga štiri leta. Le malokrat nas je prežemal občutek, da mu je naša blaginja resnično mar, le malo izvoljenih je opravljalo svojo

dejansko težko dolžnost res prizadevno in dostojanstveno. Nekateri so se šli politikantstvo najbolj sumljive bire, nekateri slabe glumače, nekateri so skušali pred očmi javnosti brez sramu zdraviti svoje komplekse. O tem, da so se prevečkrat brigali le za svoje materialne koristi, bi rajši ne govoril.

Kmalu po tistem, ko so se izvoljenci take in drugačne baže udobno razceperili na oblazinjenih sedežih, mi je spričo tistega, kar se je začelo v parlamentu dogajati, šinila v glavo misel, da bi dal ponatisniti in nato poslal poslancem nasvete, ki jih mančanski popotni vitez don Kihot daje svojemu oprodi Sanču, ko se odpravlja na otok Baratario, lahko tudi Barantario, za glavarja. Kaj imam v mislih, sem povedal svojemu nekdanjemu učencu Jaši Zlobcu, tedaj tudi članu parlamenta. Bil je takoj za, le to je pripomnil, naj si ne delam stroškov, ker lahko to besedilo natisne Cankarjeva založba, katere eden od urednikov je bil. In pri tem je ostalo, nekaj po moji krivdi, nekaj nemara zato, ker je g. Jaša odšel za veleposlanika v Bruselj.

Toda bolje pozno kakor nikoli, kot pravijo naši sosedje Italijani. Kar nisem izpeljal za sedanjo skupščino, bom opravil za prihodnjo, vsaj v tehle dnevniških marnjah, kjer prepisujem nekaj modrih don Kihotovih nasvetov. Kogar bo zanimalo več, si jih pač lahko prebere v Cervantesovi umetnini sami.

»Zmeraj moraš imeti pred očmi, kdo si, in si prizadevati, da spoznaš samega sebe. Ako se boš spoznal, se ne boš napihoval kakor žaba, ki je hotela biti tolikšna kot vol.

Ponašaj se, Sančo, s svojim preprostim rodом in nikar se ne sramuj priznati, da si kmečka grča. Ako bodo ljudje videli, da te to ne spravlja v jezo, te ne bo nihče poskušal s tem dražiti...

Ako boš vzel s sabo svojo ženo, jo poduči in izomikaj in obteši njeno naravno robotost, zakaj vse, kar si pridobi razumen vladajoči namestnik, rovtarska in avšasta žena ponavadi zapravi in zatracka.

Nikdar naj te ne vodi zakon samovolje. Le ta ima ponavadi precej veljave pri nevednežih, ki si domišljajo, da so bistroumni...

Solze reveža naj naletijo pri tebi na več sočutja, vendar ne na več pravice kot izpovedi bogatina.

Ako boš morebiti upognil palico pravice, naj se to ne zgodi zavoljo teže darila, marveč pod pezo milosrčnosti.

V tuji pravdi naj te ne slepi lastna strast, zakaj napake, ki jih boš tako naredil, se večidel ne bodo dale popraviti.

Ako bo prišla in te prosila pravice lepa ženska, obrni oči proč od njenih solza in zlagoma pretehtaj, kaj pravzaprav prosi, ako nočeš, da ti usodnost utone v njenem joku in poštenost v njenih vzdihljajih.

Kogar moraš kaznovati z dejanji, tega ne psuj z besedami, saj je za nesrečnika dovolj že muka kazni, brez hudih izrazov za nameček.

Na krivca, ki ga bo zadela tvoja sodba, glej kakor na siromaka, ki so njegov delež vse lastnosti naše sprijene narave, in se mu v vsem, kar bo odvisno od tebe, izkaži milosrčen in prizanesljiv, ne da bi pri tem storil krivico tožeči stranki.«

To je nekaj naukov, ki naj bi po don Kihotu zaljšali dušo na novo pečenega otoškega poglavarja Sanča. Med navodili, ki »naj služijo za ozaljšek telesa«, navajam nekaj najznačilnejših:

»Kar zadeva skrb za tvojo osebo in hišo, Sančo, ti najprej polagam na srce, da glej, da boš snažen in da si strizi nohte in jih ne pusti rasti, kakor počno nekateri, ki v svoji nevednosti menijo, da jim dolgi nohti zaljšajo roke, kakor da bi bil ta otrebek in privesek noht, ko so prej kremplji postovke, ki je kuščarje...

Ne hodi okoli razpasan in mlahav. Zanikrna obleka razodeva omahljiv značaj...

...ako si boš lahko privoščil, da daš livrejo svojim poslom, daj jim jo, vendar naj bo rajši dostojna in koristna, kakor pa pozornost zbujajoča in našarjena, in porazdeli jo med svoje posle in siromake, hočem reči: ako imaš toliko, da oblečeš šest pažev, obleci tri, mimo njih pa še tri siromake. Tako boš imel paže za nebesa in za zemljo. Ta nova šega pri dajanju livrej ne gre v glavo nadutežem...

Bodi zmeren pri pijači, upoštevaj, da čez mero zaužito vino ne varuje skrivnosti in ni mož beseda...

Spi zmerno, kajti kdor s soncem ne vstaja, od dne nič nima, in vedi, Sančo, da ima pridnost zlata tla...«

21. oktober: Snoči se je s peto oddajo končala španska nadaljevanka DON KIHOT. Kakega posebnega obžalovanja pri tem ne čutim, saj me je v glavnem razočarala. Rad bi vedel, kaj je o tej priredbi rekla španska kritika.

Zame je bilo vse presurovo, poetično le kdaj pa kdaj. Zgodbo iz vpletenih novel pa sem še jaz, ki vendar o tem delu nekaj malega vem, stežka razvozal.

Popoldne obisk slikarke Tince Stegovčeve, ki jo čaka neki pregled v blejskem diagnostičnem centru. Zgodba o tem, kaj je v njenem ateljeju dolga leta počenjala udba, ne sicer zaradi nje, temveč čisto proti njeni volji.

25. oktober: Španski kompromisni predlog za zgladitev spora med Slovenijo in Italijo, črno na belem smo zanj slišali včeraj od finske poročevalke na zasedanju evropskega parlamenta v Bruslju, je za nas, milo rečeno, prava diskriminacija in v taki obliki nesprejemljiv. Vlada nam je glede tega marsikaj prikrivala. In ni zavarovala naših življenjskih interesov. Vsaj dozdej še ne. Kaj so ob tem vse zdajšnje predvolilne igrice, kdo bo koga spodnesel in kdo se bo prirnil do korita. Gre za veliko več. Za naš nadaljnji obstoj.

26. oktober: Včeraj popoldne obisk dr. Kajetana Gantarja. Pastorjev, po kateri je hodil prejšnja leta, je bilo komaj za vzorec, zato pa je nabral nekaj poznozimskih jabolok.

G. Marko Resnik, drugi obiskovalec, pa je že prišel s predračunom za mojo novo knjigo: V ZNAMENJU STRELCA. Stroškov bo nekaj čez 600.000 SIT. Na tako imenovani »Mikelnov fond« bom čakal do novega leta. Tudi če ne bo z njim nič, bom po novem letu dal knjigo v tisk. Rad bi, da bi bila zunaj do Prešernovega praznika.

29. oktober: Spet nekaj za razlagalce sanj.

Star sem štirideset let manj in stanujem v Ljubljani v tretjem nadstropju z rumenim ometom ometane petnadstropne stolpnice na Mirju za rimskim zidom, stolpnici, ki je v tem okolišu pravzaprav ni. Jezen na ves svet in nase se neko soboto odločim, da se popeljem domov na Poljšico, čeprav vem, da je ta dan vožnja tako na vlakih kot na avtobusih povsem nemogoča. Ves nesrečen zaradi tega, ne vem zakaj vzamem s seboj na pot velik otep lepo zlatorumene pšenične slame in dva metra dolgo, debelo leskovo palico. Ko hočem ubrati bližnjico do postaje, se nenadoma znajdem v povsem tujem svetu, med samimi njivami in vrtovi, kjer ni nobene prave poti, vse okoli hiš pa je ograjeno, da stežka najdem prehode in se moram za to večkrat pozanimati pri ljudeh, ki brkljarijo okoli hiš. V rokah dveh žensk potlej zagledam snope ržene in ječmenove slame, pa se mi zazdi, da bo prav, če jima ponudim še svoj pšenični otep. Ker se vprašanima zazdi, da jima hočem slamo prodati, mi odvrneta, da je ne potrebujeta. Ko pa jima povem, da jima jo dam zastoj, jo rade volje vzameta. V nadaljnjem tavanju skozi ta labirint se mi zazdi prav, da se znebim še leskove palice, pa jo prislonim ob stožnik nekega tamkajš-

njega kozolca. Nazadnje le pridem iz tega blodnjaka in se nenadoma znajdem na pisateljskem sestanku v neki srednjeveliki mestni dvorani. Skoraj vse udeležence poznam in zdi se mi, da razpravljajo o sila pomembni zadevi, a o čem pravzaprav, se mi nikakor ne posveti. Po mojem je bilo nekaj podobnega debati o skupnih šolskih jedrih, a kaj posebno ostroumnega, tako se mi je zdelo, ni bilo slišati, zato si tudi nisem ničesar zapomnil. Spominjam se le nastopa pisateljice Mire Mihelič, ki pa je povedala le to, kako srečna je, da se je na sestanku, na katerem se je doslej zbiralo po deset, dvanajst ljudi, zbralo nad sto pisateljev. Ob tem, skoraj sanjskem številu, je bilo tudi mojih sanj konec.

31. oktober:

O, ni ga človeka na zemlji,
takega, da bi mu Zevs
sto ne naprtil nadlog.

Mimnermos iz Kolofona, okoli 630 pred našim štetjem

Po poltretjem tisočletju tej ugotovitvi nimamo kaj dodati ne odvzeti. Brez nadlog ni nihče, čeprav je kdaj pa kdaj tako videti. Edino, kar bi lahko trdili, je, da niso enakomerno porazdeljene. In če ni več olimpijskega Zeusa, so to službo prevzeli drugi vsevišnji bogovi. Velikokrat nam grenijo življenje naši bližnji, včasih za to poskrbimo kar sami.

1. november: Zdaj tudi tako imenovane demokratične volitve niso več, kar so bile. Vsaj za našo vas to nespodbitno velja. Pred štirimi leti so se nam kandidati za poslance v nadnaravni velikosti nasmihali z vseh električnih drogov, največ pa z lesenega svinjaka ob stari Kosmovi hiši sredi vasi, svinjaka, ki je bil na obeh obcestnih straneh dočista polepljen s plakati. Letos je ta, za te namene kar pripraven kraj, čisto prazen. In električni drogovci tudi. Le na dveh nas bega lepak o mesecu boja za požarno varnost.

4. november: Že nekaj dni prelepo sončno, čez dan prijetno toplo vreme. Za letos kar nekaj nenavadnega. Za spravilo jesenskih pridelkov kot naročeno. Listje je večidel odpadlo, le macesen ima še iglice, ki so zdaj pastelno okrase barve, pravi čudež lepote, kadar jih obsije škrlatno rdeče zahajajoče sonce. V pokrajino se seli predzimski mir. Da bi se tudi v naše duše!

Solos estamos y solos vivimos! In tudi umiramo sami.

5. november: V Delu berem žalostno novico, da je po hudi bolezni umrl arhitekt Svetozar Križaj, med prijatelji bolj znan po svojem partizanskem imenu Švejk. Videvala sva se le občasno, a najini stiki so bili prisrčni. Spoznal sem ga preko njegovega prijatelja arhitekta, mojega soborca Otona Jugovca Luke, ki je že nekaj let v grobu. Sveto je na svojem področju ustvaril nekaj del, ki bodo ostala trajno zapisana v zgodovini naše arhitekture. Tudi z njegovo smrtjo je postal ta svet zame siromasnejši. Žal mi je, da je njemu namenjeni izvod Večernega Orfeja ostal pri meni, ker sem sklenil, da mu ga dam, ko bo prišel kaj naokoli, žal tudi, da mu po obisku Miheličeve galerije v Stari kašči v Škofji Loki nisem v pismu sporočil, kako všeč mi je njegova obnova teh starih prostorov in postavitev Miheličevih slik v njej. Na svetu je nekaj reči, pri katerih naša vnemarnost ni na mestu.

7. november: Arhitekta Križaja bodo, kot razbiram iz osmrtnic, pokopali jutri popoldne v Ajdovščini, kjer se je rodil pred petinsedemdesetimi leti. Tako bodo poslej v pomladnih dneh nad njegovim zadnjim počivališčem ubrano prepevali zbori slavčkov, ki sem jih sam poslušal v nepozabnem maju leta 1945. V noči iz 6. na 7. maj sem namreč kot partizan in zmagovalec prespal v neki vili tega prijaznega

primorskega trga, ki je tudi drugače nadvse slovesno, prisrčno in lepo dočakalo osvobodilno vojsko. Eden njenih članov je bil tudi Svetozar, partizan Švejk. Naj zdaj, ko se je otresel zemskih spon, v svojem večnem spanju sanja samo lepe sanje.

16. november: Zdaj, ko pravijo, da imamo svojo državo, se je razpasla navada, da nekateri strankarski veljaki hodijo k političnim somišljenikom v tujini tožarit in osirat svojo domovino. Ali morebiti ne vedo, da v tej svoji nečedni skrbi za naš blagor pri sogovornikih, če so možje na mestu, žanjejo kvečjemu pomilovanje in zaničevanje. Pritlehno ovaduštvo je, vsaj za naših mladih dni, veljalo za nekaj najbolj zavrženega, o domovini pa, kakršna koli je že bila, nismo zunaj blebetali nič slabega, čeprav se priložnosti in vzrokov ni manjkalo. Vrh vsega pa je tožarjenje in osiranje od vsega praznega in nepotrebnega dela, ki ga ti tiči tudi sicer opravljajo, eno najbolj praznih in nepotrebnih. Tujina oziroma tisti tam, ki jih naše stanje zanima, prekleto dobro, včasih celo bolje kakor mi sami vedo, kaj se pri nas godi, saj za to vednost skrbijo njihove obveščevalne službe, vohunski sateliti, uradni diplomatski predstavniki, zraven pa še naše časopise, predvsem rumeni tisk, katerega bujno fantazijo komajda lahko preseže kak laični veljaški obrekovalec ali »špekahla«, če uporabim izraz iz naših šolskih let, obrekovalec, v čigar ustih, kot pravi psalmist, ni odkritosrčnosti in čigar srce misli samo na zasedo . . .

Vreme je že nekaj dni primerno za kapi in samomore. Vremenarji nam tudi za prihodnje dni ne obetajo nič dobrega in znosnejšega.

17. november: Prosvetno ministrstvo in Zavod za, pravzaprav zoper šolstvo zopet grozita s celovito reformo našega šolstva. Ali ni že dovolj na psu? Reformirajo ga že celih štirideset let, pa je iz leta v leto slabše, saj to počnejo bolj ali manj isti ljudje, ki imajo vsakovrstne reference, predvsem pa se hvalijo s svojim didaktičnim znanjem, ki da je krona in vrhunec vsega, naj bo strokovno znanje na najbolj šepavih nogah.

K temu zapisu me je pripravil članek v včerajšnji sobotni prilogi Dela. Napisal ga je prof. Marko Trobevšek, profesor slovenščine na poljanski gimnaziji v Ljubljani, torej človek, ki od blizu, iz prakse pozna, kakšno nesmiselno čobodro jim kuhajo polpismeni birokrati, ki jih legijon poseda po raznih zavodih, kurikularnih* le kdo je pogruntal to neblagozvočno, težko izgovorljivo, le za primitivce »nobel« besedo!* svetih, komisijah, podkomisijah, nadkomisijah itn. Prof. Trobevšek v svojem članku dobesedno roti »nadležne« prosvetne organe, naj za božjo voljo, če zaradi drugega ne, zaradi spodobnosti oblečejo cesarja. Ob tem skrušeno priznava, da učitelji pasivno sodelujejo v procesu, ki v končni fazi pomeni norčevanje iz učencev in dijakov, ki jih učijo nebitvene reči brez prave zveze s cilji jezikovnega pouka. . . In: novi načrt bolj ali manj ponavlja stare nesmisle. . . Razumljivo je, da si ob vseh teh in še drugih prismodarijah prizadeti slovenist zaželi in mi z njim!, da bi vsaj malo upočasnili permanentno revolucijo in si kdaj vzeli čas za miren premislek. Žalostna ugotovitev ob koncu članka je, da je šolsko izobraževanje v pričujoči državi nepomembna reč. Šola postaja vse bolj nekakšen vrtec za starejše otroke in ti se, če so zdravi, pomembne reči lahko naučijo med počitnicami ali pozneje na delovnem mestu. . . Kaj posebno optimistično to nikakor ne zveni.

Prof. Trobevšek probleme pri učenju slovenščine vsekakor dobro pozna, nam pa so razvidni predvsem rezultati takega učenja, ko ugotavljamo, da mnogi nekdanji šolarji, ko začno nastopati v javnosti, ne poznajo več niti najosnovnejših in najpreprostejših jezikovnih pravil. Med njimi žal celo nekateri univerzitetni profesorji, da o poslancih državnega parlamenta niti ne govorim. Morda so to za zdaj res le še bolj posamezni kot splošni primeri, a kaj bo, če se bo po starem tiru tekoče reformiranje šole nadaljevalo. Tedaj nam niti ljubi Bog ne bo več mogel pomagati.

Članku prof. Trobevška, ki me je spodbudil k temu pisanju, bi vendarle nekaj dodal. Nekaj takega, kar lahko da ima profesor v mislih, pa si ne upa javno povedati, ker se mu prav nič ne toži po kaki Goličavi ali Blatnem dolu...

Intermezzo: Ko sem napisal ta stavek, sem pogledal skozi kuhinjsko okno v deževno nedeljo in na macesnu pod njim uzrl jatico dolgorepih siničk, znanilk snega. Za to neprijazno novico bi bila bolj kot ti ljubeznivi ptički, katerih napoved je bila vsaj dozdam vedno pravilna, primerna jata črnih krakajočih vranov.

A vrnimo se k šoli in njenim reformam. Kaj bi bilo po mojem treba storiti najprej? Razgnati Zavod za šolstvo, kurikularne in druge svete s podobnimi grozljivimi naslovi, svetnike, nadsvetnike, podsvetnike, ki delajo samo nepotrebno zgago. Za šolske zadeve naj posihmal skrbi maloštevilni odbor ljudi, ki so bili kolikor toliko uspešni v šolski praksi, ki poleg didaktike znajo še kaj bolj potrebnega, ki s slovenščino ne bodo delali kot svinja z mehkom, do šolajočih se otrok pa imeli odnos skrbnih učiteljev in svetovalcev, brez zoprno povzdignjenega šomoštrskega prsta, predvsem pa jim učeča se mladina nikoli ne sme biti poskusni zajček, s katerim počno, kar se kaki »usijani« butici zahoče. Tudi v učenju in vzgoji so nekaj reči vedeli in dognali že desetine rodoŵ pred nami. To vednost je treba le dopolnjevati, ne pa kar naprej vsega postavljati na glavo, posebno še, ker ob tem čisto pozabljajo, kaj pravzaprav sta osnovni namen in korist našega učenja. To je znameniti francoski mislec Michel de Montaigne na kratko izrazil s temle stavkom: »Le gain de nostre estude c'est d'en estre devenus meilleurs et plus sages.« Kako jasno in preprosto, brez evalvacij, kurikularnosti, edukacij, ekspertiz, strukturiranja, imanentnosti, korelacij in podobnih neslanosti.

18. november: Dež na dež, neznansko nizek pritisk, narasle reke in potoki, grmenje in bliskanje že tretji dan. Nad poljem se še vedno spreletavajo jate škorcev. Ti zadnji selivci morebiti slutijo, da prave zime še ne bo.

22. november: France Gale iz Gorice mi je v torek pripeljal novo vino. Črno, se pravi barbero sem že pokusil. Sijajno je. Ker je bil dan lep, sem sprejel Francetovo povabilo na izlet v Železnike. Spotoma sva si v Dražgošah ogledala partizanski spomenik. Tudi zdaj ne mislim o njem drugače, kakor sem nekje v teh marnjah že zapisal: veliko lepši, skladnejši z okoljem, pa tudi bolj pieteten bi bil, ko bi ob grobnici kot ozadje stal le Šubičev mozaik. Ves gromozanski sklad betona, pa tudi surove realsocialistične Batičeve skulpture bi se dale prenesti, a nič več, sredi kakega visoko pozidanega urbanega okolja. Kosilo v Železnikih je bilo dobro, zaman pa sem spraševal, ali kdo pozna Jožeta Dolenca, slavista, prevajalca, urednika Mohorjeve založbe, rojaka, ki se je tu rodil leta 1912. Zdvomil sem nad sabo, da sem morda slabo poučen, a doma v Leksikonu prevajalcev le dobil potrdilo, da se ne motim. Na tem mestu bi nemara lahko vzkliknil z Dantejem: O vana gloria delle umane cose! Še dobro da vedo za Franceta Koblarja, ki je tudi od tod, za Prešernovega šefa dr. Chrobatha pa še spraševal nisem.

V sredo, ko sem bil v Ljubljani, sem po naključju stopil tudi v knjigarno Cankarjeve založbe na Miklošičevi cesti in tam od gospe Mojce zvedel, da so korekturne strani moje nove knjige V ZNAMENJU STRELCA že pripravljene. Ko jih je ne predalec stanujoči Marko Resnik prinesel v knjigarno, sem jih vzel kar s sabo domov. Zdaj se že tretji dan ukvarjam z njimi. Za tisk lahko rečem, da je skoraj odličen. Napak je malo. Obseg knjige pa bo malo manjši, kot smo sprva računali: okoli 280 strani. Mogoče bo zato malo manj stroškov.

24. november: Včeraj obisk sošolca Pavla Zupančiča. Najbolj me je presenetil s tem, ko je povedal, da je bil v začetku novembra na Stolu. Vražji dedec! Januarja prihodnje leto bo star 79 let. Sam pa še v Gorje stežka pridem.

Korekture so opravljene. Za tisk pripravljeno besedilo bo čakalo do treh kraljev prihodnje leto, ko bom videl, ali bo kaj z Mikelnovimi napovedmi o finančni podpori. Tudi če ne bo nič, bo knjiga šla tedaj v tisk.

29. november: Svojim dnevem, pravzaprav letom, moram dodati še eno. Skozi življenje hodim, večkrat tudi opotekaje se, že celih sedeminsedemdeset let. Danes začenjam svoje oseminsedemdeseto.

1. december: Lepa, sončna, a vetrovna zimska nedelja. Obisk Bertoncljevih. Odpeljali smo se na kosilo k Lectarju v Račovljico. Boštjanček zna šteti že do štirideset in zlogovaje že tudi kaj prebere. Še rajši pa posluša, kar mu prebira mamica.

5. december: Obisk treh bivših študentskih učencev. France Gale, Lojze Muhič in Peter Košmrlj so prišli s pogreba sošolca dr. Jožeta Lokarja, ki ga je pred dnevi pobrala srčna kap. Star je bil sedeminpetdeset let. V življenju je bil vsaj na zunaj videti uspešen. Pokopali so ga v rodni Višnji gori. Dr. Lojze Muhič, zdaj docent na fakulteti za arhitekturo, je bil pri meni prvič. V prijetnih pomenkih in obujanju spominov je hitro minilo nekaj popoldanskih ur.

9. december: Referendumski cirkus z udeležbo samo tretjine volilnih upravičencev se je končal tako, da nobena od treh predlaganih rešitev ni dobila potrebne večine, kar v številkah pomeni, da bi jo podprlo 18 odstotkov. Čudna matematika! Sicer pa ne gre zanjo, pač pa za nepotrebno vznemirjanje pohlevnih državljanov, katerih velikanska večina vobče ni došla, za kaj pravzaprav gre. Vsi davkoplačevalci pa presneto dobro vedo, da bodo morali za to nepotrebno komedijo plačati štiristo milijonov SIT. Ut quid perditio haec? Čemu ta potrata? bi se lahko vprašali po svetopisemsko. Navsezadnje imamo parlament, kakršen pač je, ki ima pooblastila, da odloča tudi o tem. Kakršne koli igrice bi se že pri tem šel, bi bila vsa reč veliko cenejša. Hitra in učinkovita rešitev za odpravo tako dragih šal bi bila, če bi račun zanje predložili tistim, ki si jih izmišljajo. Drastično in drakonsko so te reči reševali v grški južnoitalijanski koloniji Turi, kjer se je moral vsak predlagatelj kake novotarije pojaviti pred skupščino z vrvjo okoli vratu. Če njegov predlog ni bil sprejet, so ga kratko in malo obesili. To štorijo zapisujem kot primero, bognečaj kot predlog!

10. december: Leto se počasi izteka. Eno teh znamenj so tudi številna vabila na to ali ono prednovoletno proslavo. Če bo čisto po mojem, me nobena od njih ne bo videla.

11. december: Dvakrat v zadnjih letih so Slovenci dokazali, da niso tako neumni, kakor mislijo oblastniki, da so. Prvič na glasovanju o novih občinah, v drugo, morda celo bolj pa na nedavnem referendumu o volilni zakonodaji. Vprašanje je, ali se bodo naši prvaki, bojovníki za naš narodni blagor, iz tega kaj naučili.

Dr. Dušan Prevorsek, nedavno imenovan za častnega doktorja ljubljanske univerze, v današnjem daljšem intervjuju v Delu, kjer govori o svojem uspešnem življenju v ZDA, je, kot piše novinarka spraševalka, srenjo, zbrano na podelitvi tega častnega naslova, spravil v začudenje z izjavo, da je do propada komunističnega sistema in s tem tudi do možnosti za našo osvoboditev prišlo zaradi vojne zvezd, ki so jo izumili znanstveniki na univerzi v Stanfordu, ZDA. Če je to o začudenju res, se zdaj čudim jaz, ki so mi bile te reči, razen imena univerze!, znane že od takrat, ko so se začele dogajati. Protagonisti te zvezdne vojne so bili: na eni strani Reagan v ZDA, in Gorbačov v ZSSR. Ob tem bi si upal celo tvegati izjavo, s katero se moj dobri prijatelj Dušan morebiti ne bo povsem strinjal: da pri tem ni šlo samo za znanost, temveč da bi si ZDA s svojo učinkovitostjo to do nebes segajočo vsoto stroškov navsezadnje tudi lahko privoščile, Sovjetska zveza pa še v sanjah ne. Šlo je

torej resda za znanost, a hkrati tudi za denar. Razumnemu človeku, kot je bil Gorbačov, je že grožnja s tem, kar bi lahko bilo, zadoščala, da je krmilo potaplja-joče se barke, mislim Zveze sovjetskih socialističnih republik še za časa obrnil v mirnejše, bolj zatišne in hkrati v bistvu varnejše vode.

15. december: Marko Resnik z osnutkom opreme za novo knjigo. Cveto Jeraša se je, po mojem, tudi tokrat izkazal.

Zvečer kratek Acijev obisk.

19. december: Na kupe voščil za praznike in novo leto. Večina tistih kratkih, neobveznih, ki nanje niti ni težko odgovarjati. Daljše pismo je romalo le v Pariz k veleposlaniku Capudru. Ta mi je poslal tudi svojo, pri Mohorjevi družbi izdano knjižico DEKLICI, prav osvežujoče branje. Drugo daljše pismo je šlo v Ljubljano k Ivu Minattiju, ki ima kar preveč zdravstvenih težav. Poleg novoletnih voščil sem mu zaželel tudi to, da bi se teh težav čimprej odkrižal.

20. december: Pošta iz Pariza in celo Trsta hodi najmanj šest dni, iz Avstralije pa sem danes dobil pismo po treh dneh. Z voščili se je oglasil kdo drug kot moj stiški učenec Milan Zajc.

21. december: Predbožična odjuga in dež se poznata tudi v močno povečanem številu osmrtnic v Delu. Tudi pri nas je smrtna žetev obilnejša kot ponavadi.

23. december: Utrinek po kratkem jutranjem sprehodu po poledelem vrtu.

Po drevju žled,
po tleh pa led
in v srcu mraz.
Prekleti zimski čas.

Bo vobče kdaj
prišel spet maj,
ko vse bo, vse vzbrstelo
in sonce nas bo grelo.

Ko ptiči spet veseli
povsod bodo žgoleli
in up se v nas zbudi
na lepše, boljše dni.

26. december: DAN SAMOSTOJNOSTI.

Še malo in svet bo stopil v leto Gospodovo 1997. V naši, iz dneva v dan bolj zatohli provinciji pa, tako vse kaže, z visoko dvignjenimi zastavami, prapori in banderi odločno korakamo proti Tavčarjevemu letu 4000.

FAUSTUM ITER!

GLOSA

*»Velmožje poprejšnje čase
Ata Broza so čistili.
Zdaj so nanj vsi pozabili,
Mislijo samo še nase.«*